

SECTION: ECONOMIC SCIENCES.

SEKCJA: NAUKI EKONOMICZNE.

How to cite: Mashtakova, Y., & Orel, Y. (2023). Development of the IT Sector in Ukraine: challenges, problems, solutions. *Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science* (pp. 273-276). Futurity Research Publishing. https://futurity-publishing.com/international_conference_3

Development of the IT Sector in Ukraine: challenges, problems, solutions

Розвиток ІТ сектору економіки України: виклики, проблеми, рішення

Маштакова Юлія Костянтинівна¹, ОREL Юрій Леонідович²

¹студентка 2 курсу денної форми навчання, другий ступінь вищої професійної освіти (магістратура), спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», Освітньо-професійна програма «Організація та економіка підприємницької діяльності», Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління» ХНУ імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна, yulya1204mashtakova@gmail.com

²к. держ. упр., доцент, доцент кафедри управління персоналом та підприємництва, Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління» ХНУ імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна, orel@karazin.ua

Accepted: November 30, 2023 | **Published:** December 11, 2023 | **Language:** Ukrainian

Abstract: This research comprehensively analyzes the Ukrainian IT sector, which has demonstrated significant growth and resilience in recent years in response to challenges such as the COVID-19 pandemic and ongoing conflict. Since its initial steps with a few companies, the IT industry has expanded to encompass over 2000 companies and more than 300,000 professionals, contributing significantly to the national economy. Successful adaptation strategies employed by the IT sector during crises, including business relocation and operational optimization, have positioned it as a key player, ensuring positive growth even in times of military aggression. Therefore, this study aims to identify the reasons behind the success of the IT sector and its crisis management methods, providing relevant insights for businesses across various sectors to aid in their recovery post-crisis.

Keywords: IT sector, IT industry, economy, GDP, crisis management, economic development, industry evolution, national recovery.

Introduction

Research Objective – дослідити динаміку зростання та механізми забезпечення стійкості ІТ-сектору економіки України, проаналізувати його відповіді на поточні виклики, спровоковані пандемією COVID-19 та війною, визначити ключові фактори, які сприяли його успіху та стабільності в умовах кризи. *Tasks*: 1) проаналізувати динаміку змін українського ІТ-сектору за роки незалежності; 2) дослідити механізми реагування ІТ-сектору та методи його адаптації під час пандемії COVID-19 та війни; 3) проаналізувати економічний вплив ІТ-сектору на економіку України під час цих криз; 4) визначити ефективні стратегії управління та операційні стратегії, які при цьому використовував ІТ-сектор і які можуть бути застосовані до інших бізнесів в контексті повоєнного відновлення.

Research results

Сфера інформаційних технологій дотепер є однією з найбільш привабливих для людей абсолютно різного віку і спеціалізації. Якщо 5-10 років тому ця галузь в основному пов'язувалась з програмістами та тестувальниками, то зараз її межі значно розширились. До ІТ-технологій активно залучаються спеціалісти по проєктному менеджменту, по управлінню персоналу, продажам, переговорам, бухгалтери, юристи, логісти, бізнес-аналітики, архітектори інтеграцій, виробники інтегральних схем (для розробки вбудованого програмного забезпечення). Поточний список всіх професій, залучених до ІТ-сфери дуже великий. Ця галузь невпинно розвивається та масштабується. Компанії саме цієї галузі найлегше перетворюються в мультинаціональні та можуть поєднувати в одній команді людей з різних країн та різних часових поясів. Сфера ІТ є провідником інновацій та залучає до цього процесу найбільш обдарованих людей. Дослідження розвитку ІТ-сфери та досвіду успішних компаній є актуальною темою для всіх, хто шукає новітніх рішень та актуальних перевірених методів ведення бізнесу.

Український ІТ-бізнес розпочався майже одночасно з історією незалежної України. Ще в 1991 році було засновано декілька відомих компаній, таких як ELEKS та Infopulse (D. O. U., 2023).

Перші компанії були орієнтовані на внутрішній ринок. Втім, криза дев'яностих не сприяла розвитку. І в цьому моменті ІТ-сектор вперше показав свою динамічність – українські компанії почали переорієнтовуватись на зарубіжних замовників. Це виявилось дуже вдалим кроком, оскільки саме український сектор ІТ зміг скласти велику конкуренцію існуючим компаніям на глобальному ринку. Ця тенденція зберіглась і в 2000-ні роки і є актуальною сьогодні. Роки діяльності дали найголовніше – це досвід як розвивати бізнес, як залучати іноземних клієнтів, як заробляти.

Три найголовніші риси української ІТ-сфери сприяли розвитку та залученню замовників і капіталу: високий рівень експертності, високий рівень відповідальності та відносно невеликі зарплати, за які були готові працювати спеціалісти. Середня зарплатня спеціалістів всередині України була в рази нижча за середню зарплатню зарубіжних спеціалістів. Тому, українські підприємства отримали свій головний козир – вони могли конкурувати з опонентами пропонуючи більш дешеві контракти, водночас повністю задовольняючи потреби своїх розробників. Загалом, можна сказати, що ці три головні якості до сих пір є невід'ємними частинами успіху ІТ-сектору.

Одним з додаткових факторів успіху ІТ-ринку було державне регулювання. Так як ІТ-сектор не мав великого внеску в економіку, він доволі довгий час мав змогу зростати та розвиватися без складних регуляцій та обмежень з боку держави. Також, поштовхом для розвитку стала модель роботи працівників ІТ через ФОПів (Давидова, 2021).

В підсумку, інкубатор зростання ІТ-сфери склався за рахунок вдалої ситуації на глобальному ринку і за рахунок слабого втручання держави в регуляцію цієї сфери. Додатково, окрім зростання як бізнесу, ІТ-індустрія розвинулась до великих успіхів в освіті. Однією з проблем державної освіти є певне відставання від сучасних технологій та трендів. Дуже мало ВНЗ

випускають IT-спеціалістів, що є необхідними для галузі. Проте, потенціал українських випускників завжди був доволі високим. IT-індустрія впоралась з цією задачею – в 2000-х роках було створено безліч IT-курсів, впроваджено внутрішні (в компаніях) програми менторства, додано можливості стажування та інтернатури. Сьогодні IT-компанії активно залучають студентів ще під час їхнього навчання в університетах до інтернатурських програм. Це дає змогу людині отримати найбільш актуальні знання і практичні навички, і в момент випуску з ВНЗ вона може почати роботу вже не як початківець, а як повноцінний працівник.

Держава, тим не менше, звертає свою увагу на зростаючий сектор – як на привабливу сферу для оподаткування та регулювання. Такі ініціативи як Дія-Сіті та гіг-контракти Дія.City (n.d.) є показовими, адже це результат співпраці держави та провідних IT-компаній України. Варто зазначити, що за період існування IT-сфери держава вже декілька разів хотіла збільшити податки. Проте цього не сталося, більшою чергою, через наявність відкритої консультативної групи «бізнес-держава». Разом з інноваціями IT-бізнес приносить країні досвід регулювання розвинених країн світу і тому має змогу давати доцільні поради стосовно регулювання галузі що розвивається.

Серед одних з великих випробувань для IT-індустрії став COVID-19. Необхідно зауважити, що це випробування було подолано набагато легше порівняно з іншими галузями. Одним з відкриттів для IT стало те, що офіси в принципі не потрібні для більшості компаній і для більшості команд. Прилаштуватися до роботи з дому було доволі неважно для переважної більшості працівників. Добре побудовані команди з відповідальними технічними та командними лідерами показували продуктивність праці чи не вищу, ніж до епідемії. Економія часу на трансфері до роботи і назад та домашня затишна атмосфера компенсували напруженість від ситуації. До того ж, напівпусті офіси могли прийняти ту невелику кількість працівників, хто не міг облаштувати робоче місце вдома, не порушуючи норми оголошені державою. Цей фактор сприяв стабілізації індустрії, бо, все ж таки, супутня економічна криза призвела до скорочення замовлень та більш економного витрачання коштів.

Як виявилось, COVID-19 був не найбільшим випробуванням у IT-галузі та нашої країни в цілому. Повномасштабна війна поставила нові рамки складності. До війни переважна більшість IT-компаній та працівників були зосереджені на сході України. Після початку війни релокація бізнесу в більш безпечні регіони була вельми складним завданням, для якого в багатьох компаніях були розроблені спеціальні плани та сформовані команди. На поточний момент в середньому 50% спеціалістів та їх сімей є тимчасово релокованими в більш безпечні регіони країни (Гурська, 2023).

Від самого початку війни IT-бізнес вживав всіх можливих заходів для забезпечення неперервної роботи. Ці заходи включали релокацію фахівців з небезпечних регіонів та забезпечення офісів генераторами електроенергії та сховищами. Західні регіони України виявилися доволі привітними до переміщення IT-бізнесу. Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська області є лідерами по залученню та допомозі в релокації IT-фахівців. За ініціативи Закарпатської обласної адміністрації успішно створено IT-кластер у даному регіоні. Понад 30 тисяч фахівців з сфери інформаційних технологій переїхали на Закарпаття, де їм були надані офісні приміщення та коворкінги. Крім того, компаніям забезпечено послуги з охорони, високоякісний інтернет, а також допомогу та супровід у питаннях оподаткування (Лучечко & Гордійчук, 2023).

На прикладі IT-індустрії можна робити багато висновків, стосовно ефективності керування та реагування на проблеми. Це – успішна галузь і бізнес, який за 30 років виріс з декількох компаній з десятками працівників, до більше ніж 2000 компаній та більше 300 тисяч працівників у сфері (D. O. U., 2023, Квітень 3). Від непомітної до економіки сфери ця галузь доросла до заробітку більше ніж 7 мільярдів доларів за рік (в 2022 р.). Саме IT-сектор виявився єдиним сектором, що показав позитивне зростання під час військової агресії. Тому, дослідження причин успіху, механізмів подолання кризи та оптимізації робочого процесу IT-сфери є актуальною темою сьогодення. Ці знання та стратегії вкрай необхідні кожному малому, середньому чи великому бізнесу що має ризик опинитися в скрутному становищі. Це необхідно державі в цілому, зараз і в майбутньому,

після перемоги, задля найбільш ефективної та скорішої відбудови держави з метою повернення до нормального, мирного та процвітаючого життя.

Conclusions

Нині ІТ-сфера України є прикладом зростання, стійкості та адаптивності, ефективно долаючи значні виклики та кризи. Вона розвинулася з маленького, майже непомітного сектору до надважливого гравця в масштабах національної економіки, демонструючи позитивне зростання навіть під час пандемії та воєнної агресії з боку РФ. Стратегічні відповіді ІТ-сектора на кризи, включаючи релокацію робочої сили та оптимізацію операцій, підкреслюють його ключову роль у забезпеченні національної економічної стабільності. Набуті в процесі аналізу причин успіху ІТ-сектора знання є безцінними не лише для різних видів бізнесу у кризових умовах, але й для повоєнного відновлення країни, в процесі повернення її до мирного стану та всебічного розвитку.

References

- Бурда В. (n.d.). *Програмний стрибок. Як ІТ-сектор став одним із драйверів української економіки*. НашКиїв.UA. <https://nashkiiev.ua/technology/programnii-stribok-yak-it-sektor-stav-odnim-iz-draiveriv-ukrainskoi-ekonomiki>
- Гурська, М. (2023, Січень 9). *Релокація, втримання клієнтів, вплив рецесії. Як українські ІТ-компанії пережили 2022 рік і чого очікують від 2023-го*. DOU. <https://dou.ua/lenta/articles/how-it-companies-survived-2022/>
- Давидова, В. (2021). 30 років ІТ в Україні. Як це було. Ліга.Net : веб-сайт. Projects.liga.net. https://project.liga.net/projects/it_history/
- Дія.City (n.d.). <https://city.diia.gov.ua/>
- Лучечко, Ю. & Гордійчук, А. (2023). Регіональні тенденції і пріоритети розвитку аграрного бізнесу в Україні у період війни. *Економічний форум*, 1(3), 22–28. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-3-3>
- Д. О. У. (2023, Квітень 3). *Скільки айтівців в Україні: +32 тисячі ІТ-ФОПів за рік згідно з Мін'юстом*. DOU. <https://dou.ua/lenta/articles/how-many-devs-in-ukraine-2023/>